

16 Spoorvervoer

crisistypen	<ul style="list-style-type: none">• treinongeval• gevolgen van een treinongeval voor het milieu• verstoring openbare orde• schaarste aan vervoerscapaciteit• andere crises met gevolgen voor het spoorvervoer waardoor verkeersmaatregelen of andere maatregelen op het spoor nodig zijn (zoals hoogwater)
bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none">• drie soorten beheerders: de beheerder van de hoofdspoorweginfrastructuur (ProRail), beheerder van de stations (NS) en beheerders van metro en tram (gemeentelijke vervoersbedrijven)• minister van I&M• burgemeester of voorzitter veiligheidsregio
soorten maatregelen	<ul style="list-style-type: none">• eigen maatregelen beheerders (bij ProRail: verkeer, berging, herstel)• rampenbestrijding• maatregelen bij een verontreiniging• handhaving openbare orde

Beheer en vervoer

- Bij spoorvervoer moeten worden onderscheiden:
 - het beheer van de hoofdspoorweginfrastructuur (beheer van het hoofdspoorwegennet met daartoe behorende emplacements, laad- en losplaatsen; verkeersleiding);
 - het beheer van de stations;
 - het vervoer per spoor;
 - en daarnaast is er lokaal vervoer (metro en tram).
- ProRail is beheerder van de hoofdspoorweginfrastructuur.
- Vervoerders ('spoorwegondernemingen') kunnen vervoerders van personen of vervoerders van goederen zijn.
 - de NS is concessiehouder van het hoofdspoorwegennet voor het vervoer van personen, naast regionale concessiehouders en de concessiehouder van HSL-Zuid.

- voor het vervoer van goederen per spoor zijn in Nederland ruim tien vervoerders actief.

- De NS is beheerder van de stations (bedrijfsonderdeel NS Poort).
- Het beheer van infrastructuur voor metro en tram en het vervoer per metro en tram is in handen van gemeentelijke vervoersbedrijven.

Optreden minister van I&M

- De minister van I&M kan aan een beheerder van infrastructuur (met inbegrip van stations) aanwijzingen (bevelen) geven.

Een ongeval of verstoring openbare orde

- Bij een ongeval of openbare orde probleem ligt het overheidsgezag bij de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio, conform de algemene rampenbestrijding en handhaving van de openbare orde.

- ProRail treft maatregelen tot herstel van de veilige en ongestoorde treinenloop. ProRail geeft verkeersaanwijzingen en draagt zorg voor berging en baanherstel.
- Bij gevolgen voor het milieu, *zie bestuurlijke netwerkkaart milieu*.

Relatie beheerder - burgemeester

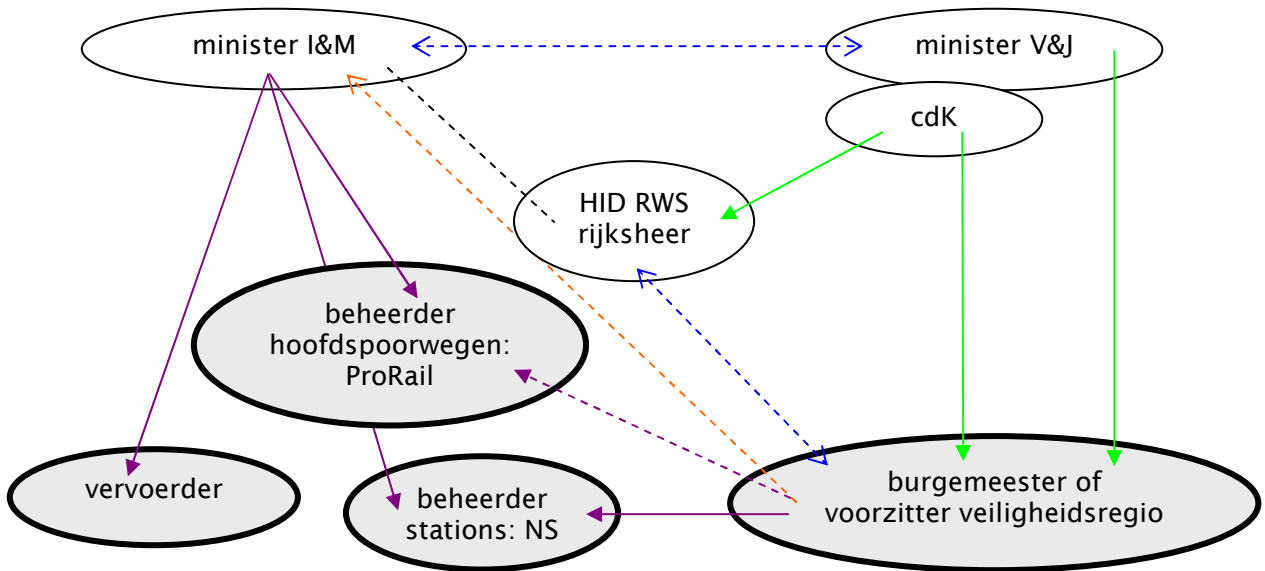
- Het geven van een bevel aan ProRail vindt in beginsel plaats door de minister van I&M
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zou op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid (inclusief het opperbevel) in verband met de openbare orde en veiligheid zo nodig een bevel aan ProRail kunnen geven. Toepassing van het beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij een verzoek tot interventie doet aan de minister van I&M, bijvoorbeeld tot het stilleggen van treinverkeer. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past hier dus in beginsel niet zijn bevoegdheden toe. Als er geen noodzaak is tot uitoefening van een bevoegdheid door de minister van I&M, kan dit contact met ProRail ook via de politie lopen.
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio kan een bevel geven aan de beheerder van een station (NS). Indien er sprake is van een crisis waarbij de regie is gecentraliseerd (bijvoorbeeld landelijke verkeersmaatregelen bij een grootschalige evacuatie of bij een grootschalig milieu-incident), houdt toepassing van het beginsel van subsidiariteit echter in dat de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een verzoek tot door hem gewenste maatregelen ten aanzien van stations doet aan de minister van I&M. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past dan dus in beginsel niet zijn bevoegdheden toe.

Relatie met regionaal beleidsteam en commissaris van de Koningin

- De voorzitter van een regionaal beleidsteam incidentmanagement rail (RBI) draagt zorg voor vertegenwoordiging in een gemeentelijk of regionaal beleidsteam.
 - De hoofdingenieur-directeur van een regionale dienst van Rijkswaterstaat (HID) is tevens rijksheer voor I&M: hij vertegenwoordigt de minister in een regionaal beleidsteam.
 - Voor de relatie HID – commissaris van de Koningin, *zie bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
 - Indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van de HID onverantwoord acht, kan hij:
 - op grond van zijn eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader de HID dwingend bijsturen
 - aan de commissaris verzoeken te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake samenwerking of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met de HID of ‘bovenlangs’ verzoeken jegens de HID dwingend op te treden.
 - Vice versa, als de HID een maatregel van een burgemeester of voorzitter van een veiligheidsregio onverantwoord acht, kan hij verzoeken dat de commissaris ingrijpt. De minister van I&M kan aan de minister van V&J verzoeken in te grijpen.
- #### **Schaarste vervoerscapaciteit**
- De minister van I&M kan tijdens een crisis een interventie in de markt plegen ten aanzien van het vervoer (vervoersnoodmaatregelen), bijvoorbeeld prioritering van bepaald vervoer of de oplegging van een vervoerplicht.

Functionele keten spoorvervoer

Algemene keten

- > Informatie en afstemming
- Interne lijnen
- > Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- - - -> Verzoek burgemeester of voorzitter veiligheidsregio aan min I&M om jegens een beheerder op te treden
- - - -> Maatregelen jegens beheerder door burgemeester of voorzitter veiligheidsregio, subsidair
- > Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

Bijlage 16: bestuurlijke aandachtspunten spoorvervoer

A bestuurlijke maatregelen bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none">• Zorg voor een overzicht van alle effecten / neveneffecten met knelpunten naast van de direct zichtbare gevolgen, geplaatst in een tijdbalk:<ul style="list-style-type: none">- <u>feiten</u>: na hoeveel uur zijn waar problemen te verwachten- <u>netwerk</u>: welke sectoren / ketens zijn getroffen en bepaal (aan de hand van de betreffende netwerkkaart) wie in een keten verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen- <u>netwerk</u>: bepaal de rol van het openbaar bestuur en de maatregelen die van het bestuur worden verwacht <p>Denk daarbij aan bijvoorbeeld opvang van gestrande reizigers, gevolgen voor de gezondheid van hulpverleners en van omwonenden en voor het milieu bij een ongeval met gevaarlijke stoffen.</p> <ul style="list-style-type: none">• Bewaak in aanvulling op reguliere bestrijdingsmaatregelen op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten:<ul style="list-style-type: none">- de aanpak van eventuele overige gevolgen zoals gezondheid van omwonenden en milieuverontreiniging- ondersteuning van en nazorg voor burgers die hulp verlenen (of verleenden) voorafgaand aan of naast professionele hulpverlening
B bestuurlijke maatregelen bij stagnatie vervoer	<p>Bij omstandigheden anders dan een grootschalig ongeval – zoals weersomstandigheden of een langdurige staking – waardoor het vervoer stagneert, is bestuurlijk aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none">• Een overzicht van de effecten / neveneffecten, geplaatst in een tijdbalk, net als het overzicht hiervoor genoemd onder ‘grootschalig ongeval’ (feiten / netwerk).
zichtbaarheid bestuur, media en informatievoorziening bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none">• Volg bestaande afspraken met ProRail over woordvoering (regionaal beleidsteam incidentmanagement rail – RBI) conform het regionale Trein Incident Management plan (TIM plan). <p>De coördinatie van de crisiscommunicatie ligt bij grootschalige incidenten bij de gemeente.</p> <ul style="list-style-type: none">• Jegens slachtoffers en verwanten en ten aanzien van de bevolking in het algemeen: essentieel is de directe zichtbaarheid van burgemeester en

	<p>voorzitter veiligheidsregio als boegbeeld openbaar bestuur.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bewaak bij (veel) buitenlandse slachtoffers: <ul style="list-style-type: none"> - opvang en faciliteren van buitenlandse autoriteiten en onderzoeksteams.
A coördinatie bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none"> • Bewaak de coördinatie met het betrokken regionaal beleidsteam incidentmanagement rail (RBI). • Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: draag zorg voor coördinatie met de overige betrokken sectoren en organisaties (waaronder de rijksheren) op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten. • Is de commissaris van de Koningin geïnformeerd over ontwikkelingen? Is de rechtstreekse lijn van commissaris met burgemeester / voorzitter en minister beschikbaar? • Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: bewaak de coördinatie met de Onderzoeksraad voor veiligheid.
B coördinatie bij stagnatie vervoer	<ul style="list-style-type: none"> • Waar nodig coördinatie met de betrokken sectoren en organisaties (waaronder de rijksheren).

Versie: 2011-1

Uitgave: Provincies Noord-Holland en Flevoland

Auteur: Ernst Brainich

Contact: Tel.: (023) 514 47 25

E-mailadres: kab@noord-holland.nl

Internetadres: www.noord-holland.nl